

ДІМ МАПУЇ

Незважаючи на незграбність своїх форм, шхуна "Аораї" прудко бігла за легеньким бризом, і капітан уміло підвів її якомога ближче до берега, впритул до лінії прибою. Атол Гікуеру лежав низько у воді. Він являв собою коло омиваного хвилями коралового піску сто ярдів завширшки, двадцять миль в окружності та від трьох до п'яти футів заввишки над позначкою висоти припливу. На дні його великої і гладенької як скло лагуни було багато перлових черепашок, і з палуби шхуни, за вузьким серпиком атола, було добре видно, як працювали шукачі перлів. Але в саму лагуну не могла зайти навіть торгова шхуна. При попутному бризі тендери ще могли якось пробратися крізь звивистий та мілкий канал, але шхуни змушені були ставати на якір за межами лагуни і посилати до неї невеличкі човни.

З "Аораї" вправно спустили шлюпку, у яку настрибало півдюжини брунатношкірих матросів, одягнених в одні лише яскраво-червоні пов'язки на стегнах. Вони сіли на весла, а на кормовому сидінні вмовстився, взявшись за стерно, якийсь молодик у тропічній білій одежі, що зазвичай вирізняє європейців. Золотава полінезійська раса виказувала себе сонячною позолотою світлої шкіри молодика та золотистим відблиском мерехтливої блакиті його очей. То був Рауль, Олександр Рауль, наймолодший син Марі Рауль, багатії квартеронки[32], яка володіла й керувала півдюжиною торгових шхун на кшталт "Аораї". Проскочивши невеличкий вир на вході і пронісшись верхи на пінистій припливній хвилі, шлюпка насилу дісталася до дзеркально-тихих вод лагуни. Молодий Рауль вискочив на білий пісок і потиском руки привітався з високим аборигеном. Цей абориген мав чудові груди та плечі, але обрубок його правої руки, на якому з-під плоті стирчала на кілька дюймів потемніла від часу кістка, свідчив про сутичку з акулою, яка поклала край його роботі як шукача перлів і перетворила на підлабузника, дрібного інтригана та шукача подачок.

— Ти чув, Алеку? — були його перші слова. — Мапуї знайшов перлину. Ото перлина так перлина! Такої ніколи не вивуджували ні на Гікуеру, ні на всіх островах Помоту, ні у всьому світі. Купи її; вона зараз у нього. І пам'ятай, що я перший сказав тобі про неї. Мапуї — бовдур, і ти зможеш купити її задешево. До речі, тютюну не даси?

Рауль вирушив прямо через берег до халупи під пандановим деревом. У своєї матері він працював суперкарго[33], і робота його полягала в тому, щоб прочісувати острови Помоту в пошуках великих партій копри[34], панцирів та перлів, якими ці острови були багаті.

Рауль був іще дуже молодий суперкарго, це була лише друга його мандрівка в цій якості, і в глибині душі він дуже потерпав через брак досвіду при оцінці перлів. Але коли Мапуї явив його погляду знайдену перлину, суперкарго спромігся-таки придушити своє сильне здивування і зберегти байдужо-діловий вираз обличчя.

Бо ця перлина вразила його надзвичайно сильно. Вона була велика, як голуб'яче яйце, і мала бездоганну кулеподібну форму. Її білизна відбивала переливчасті відтінки всіх кольорів, що були навколо неї. Вона була як жива. Нічого подібного йому ще ніколи не доводилося бачити. Коли Мапуї поклав її йому в руку, він здивувався — такою важкою вона була. Це свідчило про те, що перед ним — дійсно добра перлина. Рауль обдивився її зблизька через кишенькове збільшувальне скло. На ній не було ані тріщинки, ані плями. Здавалося, її чистота розчиняється в повітрі і перлина ось-ось зникне з його долоні. Вона світилася в затінку м'яким відблиском, наче маленький місяць. Перлина була така прозоро-біла, що коли він опустив її у склянку з водою, то насилу її потім знайшов. На дно склянки перлина впала швидко і прямовисно, і це Ще раз підтвердило її прекрасну вагу.

— Ну і що ти за неї хочеш? — спитав Рауль, майстерно вдаючи невимушеність.

— Я хочу... — почав Мапуї, і позаду нього, обрамляючи його темне лице, вигулькнули такі ж темні обличчя Двох жінок та дівчинки і ствердно закивали, підтримуючи його бажання. Ледь стримуючи свою нетерплячість, вони витягнули шиї, і очі їхні пожадливо заблищали.

— Я хочу будинок, — продовжив Мапуї. — Він повинен мати дах з оцинкованого заліза й восьмикутний настінний годинник з гиркою. Він має бути шість сажнів завдовжки, та ще й з круговою верандою. Посередині має бути велика кімната з круглим столом, а на стіні — восьмикутний годинник з гиркою. З кожного боку великої кімнати має бути по дві спальні, а в кожній спальні — залізне ліжко, два стільці й умивальник. У тильній частині будинку має бути кухня, гарна кухня — з каструлями, сковорідками та плитою. І цей будинок ти мусиш побудувати на моєму острові, тобто — на Факараві.

— І це все? — спитав Рауль, не вірячи своїм вухам.

— Там ще має бути швацька машинка, — озвалася Тефара, дружина Мапуї.

— І не забудь про восьмикутний годинник з гиркою, — додала Наурі, мати Мапуї.

— От тепер — усе, — відповів Мапуї.

Молодий Рауль розсміявся. Він сміявся довго і щиро. Але, сміючись, він подумки виконав деякі арифметичні підрахунки. Ніколи в житті будинків йому будувати не доводилося, і тому уявлення про їх спорудження він мав досить непевні. Поки Рауль сміявся, він підрахував вартість поїздки на Таїті за матеріалами, вартість самих матеріалів, вартість перевезення їх на Факараву, розвантаження і вартість самого будівництва. Виходило, що зведення житла обійдеться в чотири тисячі французьких доларів, беручи до уваги поправку на непередбачувані обставини. Чотири тисячі французьких доларів дорівнювали двадцятьом

тисячам франків. Це було неможливо. Звідки йому знати справжню вартість цієї перлини? Двадцять тисяч франків — то грубі гроші, до того ж гроші його матері.

— Мапуї, — звернувся до нього Рауль, — ти — великий бовдур. Назнач ціну в грошах.

Але Мапуї захитав головою, і три голови позаду нього теж захиталися в унісон.

— Мені потрібен будинок, — сказав він. — Він повинен бути шість сажнів завдовжки та ще й з круговою верандою...

— Гаразд, — перервав Рауль. — Я вже все почув про твій будинок, але так не піде. Я дам тобі тисячу чилійських доларів.

Чотири чорних голови заперечливо захиталися — всі: к одна.

— І товарів на сто чилійських доларів.

— Мені потрібен будинок, — знову почав Мапуї.

— А навіщо тобі той будинок? — настійливо поцікавився Рауль. — Його змиє першим же ураганом. І ти це знаєш навіть краще за мене. Капітан Раффі, до речі, каже, що зараз ось-ось має налетіти ще один.

— На Факараві не змиє, — відповів Мапуї. — Там земля набагато вища. А на цьому острові дійсно змиє. Тут ураган змиє що завгодно. А я хочу мати будинок на Факараві. Він має бути шість сажнів завдовжки...

І Рауль знову вислухав байку про будинок. Кілька годин втратив він на те, щоб вибити з голови Мапуї одержимість будинком, але його рішимість мати його підтримували мати Мапуї, його дружина та донька

Нгакура. Уже удвадцятьє слухаючи детальний опис майбутнього будинку, він побачив крізь розчинені двері, як до берега підійшла друга шлюпка з його шхуни. Матроси лишилися на веслах, і це означало, що слід негайно відпливати. Перший помічник з "Аораї" зістрибнув на берег, обмінявся кількома словами з одноруким аборигеном і заспішив до Рауля. День раптово померкнув — то сонце затьмарив шквал, що наближався. Рауль побачив, як перший погрозливий подих вітру погнав по лагуні зграйку хвиль.

— Капітан Раффі каже, що нам слід негайно вшиватися звідси, — сказав замість привітання перший помічник. — Каже, якщо затримаємося, то це буде великий ризик. Барометр упав до двадцяти дев'яти сімдесят.

Порив вітру налетів на крону пандана, загудів у пальмах, що росли неподалік, і з десятків стиглих кокосів з глухим стуком гепнулися на землю.

Потім здалеку налетів дощ, загудів буревій і погнав по лагуні білі буруни. Перші краплини дощу з барабанним дробом ударили по листю, і Рауль схопився на ноги.

— Тисяча чилійських доларів, Мапуї, зараз же, готівкою, — сказав він. — І на двісті чилійських доларів товару.

— Я хочу будинок, — знову почав Мапуї.

— Мапуї! — загорлав Рауль, перекрикуючи шум вітру. — Ти дурень!

Він прожогом вискочив з будинку і кинувся разом з першим помічником до шлюпки, долаючи вітер і дощ. Шлюпки не було видно. Стіна тропічного дощу закрила все довкола, і вони тільки й могли бачити, що пісок під ногами та злі маленькі хвилі, що налітали з лагуни і билися

об берег, наче кусаючи його. З потопу виринула якась постать. То був Гуру-Гуру, однорукий абориген.

— Ну що, купив перлину? — крикнув він у вухо Раулю.

— Мапуї — бовдур, — заволав той у відповідь, і в ту ж мить їх розділила стіна дощу.

Півгодини по тому Гуру-Гуру, стоячи на березі, побачив, як на "Аораї" підняли дві шлюпки і вона розвернулася носом у відкрите море. А біля неї, прилетівши на крилах шквалу, раптом з'явилася ще одна шхуна. Гуру-Гуру побачив, як з неї спустили шлюпку. Він упізнав судно. То була шхуна "Орогена". Її власником був Торікі — торговець-метис, який сам виконував обов'язки суперкарго і який, попри негоду, мав неодмінно сидіти зараз у шлюпці на кормі. Гуру-Гуру захихотів. Він знав, що ще торік Мапуї заборгував Торікі за товари.

Шквал минув. Спекотне сонце знову пекло немилосердно, а поверхня лагуни знову стала схожою на скло. Але повітря було липким, як рослинний клей. Його вага наче давила на легені й утруднювала дихання.

— Чув новину, Торікі? — спитав Гуру-Гуру. — Мапуї знайшов перлину. Ніколи не вивуджували такої перлини ні на Гікуеру, ні на островах Помоту, ні в усьому світі. Мапуї — дурень. До того ж він винен тобі гроші. Пам'ятай, що я перший тобі про це сказав. Тютюну не даси?

І пішов Торікі до трав'яної халупи Мапуї. Він був чоловіком самовпевненим і деспотичним, і до того ж — хамовитим і дурним. Недбало поглянувши на перлину, він лише на мить затримав на ній погляд — і так само недбало кинув її у свою кишеню.

— Тобі повезло, — сказав він. — Дуже гарна перлина. Я дам тобі товарів у кредит.

— Мені потрібен будинок, — отетеріло почав Мапуї. — Він має бути шість сажнів завдовжки...

— Могила тобі буде шість сажнів завдовжки! — відказав йому торговець. — Тобі потрібно розрахуватися з боргом — ось що тобі потрібно. Ти заборгував мені тисячу двісті чилійських доларів. От і добре. Ти мені вже нічого не винен. Ця сума списується. Окрім того, я дам тобі товарів у кредит на двісті чилійських доларів, а якщо ця перлина добре продасться на Таїті, то отримаєш товарів іще на сотню. Разом буде триста. Але це якщо перлина добре продасться, затям. Бо може статися, що я на ній не зароблю, а втрачу.

Мапуї печально склав руки, похнюпився і сів. У нього вкрали його перлину. Замість отримати будинок він отримав списання боргу. Похвалитися йому було нічим.

— Ти — дурень, — сказала Тефара.

— Ти — дурень, — сказала Наурі, його мати.

— А що я міг удіяти? — запротестував Мапуї. — Я був винен йому гроші. Він дізнався, що в мене перлина. Ви ж чули, як він сам спитав мене про неї. Я йому нічого не казав. Він сам десь дізнався. Хтось сказав йому. А я був винен йому гроші.

— Мапуї — дурень, — сказала Нгакура і скорчила гримасу.

Їй було дванадцять років, і вона іще нічого не тямилася. Полегшуючи душу, Мапуї заліпив їй у вухо, і вона відлетіла в куток, а Тефара та Наурі розплакалися і стали гудити Мапуї так, як це вміють лише жінки.

Гуру-Гуру, стоячи на березі, помітив, як іще одна відома йому шхуна підійшла до входу в лагуну і спустила шлюпку. То була шхуна з дуже доречною назвою "Гіра", бо нею володів Леві, німецький єврей і

найбільший місцевий покупець перлин, а Гіра, як добре відомо, є таїтянським богом рибалок та крадіїв.

— Чув новину? — спитав Гуру-Гуру, коли на берег ступив Леві — огрядний чоловік з несиметричними рисами обличчя. — Мапуї знайшов перлину. Такої ще не було ні на Гікуеру, ні на всіх островах Помоту, ні у всьому світі. Мапуї — дурень. Він недавно продав її Торікі за тисячу чотириста чилійських доларів — сам чув, бо стояв неподалік. Торікі — теж дурень. Ти можеш купити у нього перлину задешево. Пам'ятай, що я перший тобі про це сказав. Тютюну не даси?

— А де Торікі?

— Та в будинку капітана Лінча, п'є абсент. Він там уже годину.

І поки Леві та Торікі пили абсент і торгувалися за перлину, Гуру-Гуру підслуховував і почув, що вони зійшлися на неймовірній ціні в двадцять п'ять тисяч франків.

Саме в той час "Орогена" та "Гіра", що стояли біля берега, почали гатити з гармат і відчайдушно сигналити. Троє чоловіків, що вийшли з будинку, якраз устигли побачити, що шхуни похапцем розвернулися і чкурнули геть від берега, на ходу опускаючи гроти і випускаючи клівери. Вони мчали прямо в пашу шквалу, і сильний вітер небезпечно кренив їх до спіненої води. Невдовзі судна зникли за завісою дощу.

— Вони повернуться, коли вщухне буря, — сказав Торікі. — Краще б нам ушитися кудись звідси.

— Не сумніваюся, що барометр упав іще нижче, — зазначив капітан Лінч.

Цей сивобородий капітан, що був уже застарий для морської служби, колись дійшов висновку, що зі своєю астмою йому найкраще житиметься на Гікуеру. Він пішов у будинок поглянути на барометр.

— Боже праведний! — почувся його вигук, і Леві та Торікі кинулися притьмом усередину, щоб і собі поглянути на барометр. Той показував двадцять дев'ять двадцять.

Вони знову вийшли надвір, цього разу — щоб стривожено поглянути на море і небо. Шквал пішов, але небо залишалось хмарним. Дві шхуни, до яких приєдналася і якась третя, на всіх парусах поверталися назад. Раптом від зміни напрямку вітру "їхні вітрила обвисли, а ще через п'ять хвилин ще один порив вітру, тепер уже з іншого напрямку, застукав усі три шхуни зненацька. Ті, хто спостерігав з берега, помітили, як на шхунах стравили поперечні талі або ж різко відпустили. Шум прибою був глухий і загрозливий; пішла сильна хвилястість. Прямо перед їхніми очима спалахнула страхітлива блискавка, розпанахавши небо й освітивши морок дня; гарматним гуркотом оглушливо загримів грім.

Торікі та Леві кинулися до своїх шлюпок, причому останній незграбно вистрибував, як охоплений панікою гіпопотам. Коли їхні човни йшли крізь вузьку протоку, вони проскочили повз шлюпку з "Аораї", яка поспішала назад, в лагуну. На її кормі, підганяючи гребців, сидів Рауль. Не в змозі прогнати з голови видіння казкової перлини, він повертався, щоб погодитися на ту ціну, що її загадав Мапуї: збудувати йому дім.

Під наростаючий гуркіт грому і шквалу він вистрибнув на берег. Стіна дощу була такою щільною, що Рауль налетів на Гуру-Гуру, не встигнувши вчасно помітити його.

— Надто пізно! — заволав Гуру-Гуру. — Мапуї продав перлину Торікі за тисячу чотиреста чилійських доларів, а Торікі продав її Леві за двадцять п'ять тисяч франків. А Леві продасть її у Франції за сто тисяч франків. Тютюну не даси?

У Рауля відлягло від серця. Його клопоти з перлиною скінчилися. І не треба вже було турбуватися, хоча перлина йому й не дісталася. Але він не повірив Гуру-Гуру. Може, Мапуї і продав її за тисячу чотириста чилійських доларів, але щоб Леві, цей знавець перлин, заплатив за неї аж двадцять п'ять тисяч франків — то було занадто. Рауль захотів сам поговорити про це з капітаном Лінчем, але коли він завітав до будинку старого морського вовка, то побачив, що той отетеріло витріщається на барометр.

— Ану поглянь, скільки там, — занепокоєно попрохав капітан Лінч, протираючи свої окуляри і знову витріщаючись на прилад.

— Двадцять дев'ять десять, — відповів Рауль. — Ніколи не бачив, щоб він падав так низько. Оце так!

Якусь мить вони постояли мовчки, прислухаючись, як гримотить прибій, стрясаючи будинок, а потім вийшли надвір. Шквал минув. Вони побачили, що "Аораї" заштиліло стоїть за милю від берега, шалено підскакуючи і зариваючись носом на велетенських хвилях, які безперервно і велично котилися на північний схід і з люттю кидалися на кораловий берег. Один з матросів указав рукою на збурений прохід в лагуну і скрушно похитав головою. Рауль поглянув і побачив, що в протоці панував хаос із піни й прибою.

— Мабуть, доведеться мені переночувати у вас, капітане, — сказав він, а потім обернувся до матроса і наказав йому витягти шлюпку і знайти притулок для себе і товаришів.

— Рівно двадцять дев'ять, — доповів капітан Лінч, повертаючись після чергових оглядин барометра зі стільцем у руці.

Усівшись на нього, він уставився на море, наче дивився виставу. Вийшло сонце, знову додавши духоти, навколо й досі панував мертвий штиль. Але хвилювання на морі ставало дедалі сильнішим.

— Не розумію, звідки беруться ці хвилі, — дратівливо зауважив Рауль.
— Вітру немає, а ви погляньте, що коїться!

Величезні тисячотонні маси води стрясали тендітний атол так, наче почався землетрус. Капітан Лінч був явно спантеличений.

— Боже милосердний, що ж це робиться! — заволав він, трохи підвівшись зі стільця, а потім знову опустившись.

— Але ж вітру немає, — наполягав Рауль. — Ще було б зрозуміло, якби хвилі наганяв вітер.

— Не переймайтеся, незабаром буде вам вітер, — почувлася похмура відповідь.

Двоє чоловіків сиділи й мовчали. На їхній шкірі виступили міриади краплинок поту, що стікалися й утворювали вологі плями, а ті, у свою чергу, поєднувалися в маленькі потічки, що стікали додолу. Чоловіки важко дихали, а особливо важко й болісно було дихати старому капітану. Хвилі наскакували на берег і, ледь не сягаючи кокосових пальм своїми спіненими язиками, відкочувалися назад.

— Набагато вище максимальної відмітки припливної води, — зазначив капітан Лінч. — Я прожив тут уже дванадцять років, але таке бачу вперше. — Він поглянув на годинник. — Уже третя.

Ось неподалік показалися чоловік та жінка, а за ними — строката процесія з дітвори та дворняжок. Вигляд у них був невтішний. Біля будинку капітана вони зупинилися і, після довгих вагань, сіли на пісок. За кілька хвилин припленталася іще одна родина, чоловік та жінка, і тепер уже з протилежного боку. Із собою вони несли свої численні й різноманітні пожитки. Невдовзі біля капітанового помешкання зібралось кілька сотень людей різного віку та статі. Він гукнув одній з

новоприбулих — жінці з немовлям на руках, і вона пояснила, що її будинок тільки-но змило в лагуну.

Це була найвища точка поверхні на багато миль довкола; а вже в багатьох місцях хвилі на обох кінцях атола спокійнісінько перелітали через його тоненький серпик і кидалися в лагуну. На двадцять миль розтяглася окружність атола, але ніде не був він завширшки більш ніж п'ятдесят сажнів. Сезон збирання перлових черепашок був у розпалі, і на острів понаїжджали аборигени з усіх сусідніх островів і навіть з Таїті.

— Тут зібралось тисяча двісті чоловіків, жінок та дітей, — сказав капітан Лінч. — Цікаво, скільки їх залишиться тут завтра вранці?

— Але ж чому немає вітру — ось що мені хотілося б знати, — наполягав Рауль.

— Не турбуйтеся, хлопче, не турбуйтеся. Незабаром у вас буде вдосталь клопотів, повірте мені.

Не встиг капітан Лінч договорити, як величезна маса води накрила атол.

Збурена морська вода завирувала довкола них, і її глибина під стільцями сягнула трьох дюймів. Жінки стиха зойкнули від страху. Діти, стиснувши долоні і втупившись у величезні водяні вали, жалібно запхикали. Кури та коти, злякавшись води, вдалися до панічної втечі і всі, як по команді, опинилися на даху капітанового житла. Якийсь приїжджий з островів Помоту притягнув із собою кошик з виводком новонароджених цуценят, заліз на кокосову пальму і закріпив його на висоті двадцять футів над землею. Мати ж цуценят борсалася під пальмою у воді і жалібно скавучала.

А сонце й досі світило яскраво, ніби нічого й не сталося, і скрізь панував мертвий штиль. Капітан і Рауль сиділи, дивлячись на море та

спостерігаючи, як на величезних хвилях шалено витанцьовувала "Аораї", небезпечно накреньючись у різні боки. Капітан Лінч довго і непорушно дивився на гори води, що накочувалися на атол, аж поки у нього не заболіли очі. Він прикрив обличчя рукою, відгороджуючись від баченого, а потім зайшов у будинок.

— Двадцять вісім шістдесят, — тихо сказав він, коли повернувся.

У його руці було кільце тонкої мотузки. Розрізавши її на два шматки кожен два сажні завдовжки, він одну мотузку віддав Раулю, ще одну залишив собі, а решту роздав жінкам, порадивши знайти підходяще дерево і видертися на нього.

З північного сходу подув легенький вітерець, і, відчувши на щоці його подих, Рауль трохи збадьорився. Помітивши, як "Аораї" піднімає вітрила і вирушає у відкрите море, він пожалкував, що зараз не на шхуні. Вона-то в будь-якому разі витримає шторм, а ось атол... У цю мить через піщану косу перекотилася хвиля, ледь не збивши його з ніг, і Рауль притьмом кинувся шукати собі дерево. Раптом він згадав про барометр і побіг назад до будинку. Капітан Лінч, як завжди, був на варті, і вони разом увійшли всередину.

— Двадцять вісім двадцять, — мовив старий моряк. — Скоро тут вибухне справжнісіньке пекло — ой, що це?

Раптом повітря наповнилося якимось невидимим стрімким напором. Будинок захитався і завібрував, потім почулося сильне гудіння на високій потужній ноті. Вікна задеренчали. Дві шибки тріснули, і в будинок вломився порив вітру, який ледь не збив їх з ніг. Двері напроти з грюкотом зачинилися, зламавши засув. Біла дверна ручка розбилася, і її друзки розсипалися по підлозі. Стіни роздулися, наче оболонка повітряної кулі, у яку раптом почали накачувати повітря. Почувся ще один звук, схожий на рушничний вогонь, — то бризки морської води вдарили в стіну будинку. Капітан Лінч поглянув на годинник. Була

четверта дня. Вдягнувши плащ із товстого синього сукна, він зняв з гачка барометр і поклав його в широку кишеню. Знову з важким звуком море гепнуло в будинок, і легенька споруда нахилилася, перекривилася, обкрутилася на своєму фундаменті й осіла, застигнувши під кутом десять градусів.

Рауль вискочив з будинку першим. Вітер відразу ж схопив його і потягнув по піску. Рауль устиг помітити, що його понесло в східному напрямку. Доклавши неймовірних зусиль, він упав на пісок, припав до нього і втримався. Капітан Лінч, якого понесло, немов суху билину, перечепився і впав, розпростершись, прямо на Рауля. Двоє матросів з "Аораї" відчепилися від кокосових пальм, за які вони трималися, і кинулися їм на допомогу, згинаючись у три погибелі під неймовірним кутом і дюйм за дюймом протискуючись крізь щільне повітря. Суглоби старого капітана були негнучкі, і він не міг видертися на дерево, тому матроси, зв'язавши до купи кілька коротких шматків мотузки, потроху, фут за футом, затягли його на вершечок дерева і там закріпили на висоті п'ятдесят футів над землею. Прив'язавши себе шматком мотузки до сусіднього дерева, Рауль стояв і спостерігав за тим, що коїлося довкола. Вітер був жахливий. Він ніколи не думав, що бувають такі сильні вітри. Сягаючи його колін, хвилі перекочувалися через атол і падали в лагуну. Сонце зникло, і довкола запанували свинцево-сірі сутінки. Ось у нього потрапили кілька крапель дощу, які летіли горизонтально. Вони вдарили його так боляче, наче були не краплинами води, а свинцевими дробинами. Ось йому в щоки вдарили бризки солоної морської води. Удар був такий сильний, наче йому дали ляпаса. Щоки заболіли, а очі, які різонув біль, мимоволі наповнилися слізьми. Кілька сотень аборигенів уже знайшли притулок на пальмах, й іншим разом Рауль міг би посміятися — люди висіли на деревах, наче якісь чудернацькі плоди. Нарешті він, пригадавши своє таїтянське походження, зігнувся в талії, обхопив пальму руками, уперся вертикально п'ятками в поверхню стовбура і почав видряпуватися догори. На вершині Рауль застав двох жінок, двох дітей та чоловіка. Одна маленька дівчинка притискала до себе кошеня.

Зі свого гнізда він помахав рукою капітану Л і мчу, і безстрашний морський патріарх помахав йому у відповідь. Поглянувши на небо, Рауль вжахнувся: воно стало набагато нижчим і фактично висіло прямо у нього над головою. Зі свинцевого воно стало чорним. Багато людей і досі були на землі. Вони скупчилися біля дерев, тримаючись за "їхні стовбури. У декотрих купках чулися молитви, а в одній місіонер-мормон[35] вимовляв заклинання. Химерний звук, ритмічний і слабкий, як далеке сюрчання коника, на мить долинув до його вух, але цієї миті вистачило, щоб навіяти йому смутну думку про царство небесне і божественну музику. Рауль озирнувся і побачив біля підніжжя ще одного дерева велике скупчення людей, що трималися за вірвовки та одне за одного. Він бачив, як в унісон рухалися "їхні обличчя та уста. Звуку Рауль не чув, але він не сумнівався, що ті люди співають псалми.

А буревій ставав дедалі сильнішим. Жодною раціональною міркою Рауль уже не міг виміряти його, бо швидкість та міць вітру вже давно вийшли за межі його практичних знань про це погодне явище. Однак усе одно Рауль якимось чином спромагався визначати, що сила вітру продовжувала зростати. Неподалік упало дерево, кинувши додолу свій людський вантаж. Через смугу піску пронеслися хвилі — ї люди зникли. Все сталося за якусь мить. Рауль побачив засмагле плече і чорняву голову, що вирізнялася на білому тлі спіненої води лагуни, але іще мить — і зникли й вони. Впало ще кілька дерев, ламаючись і перехрещуючись, як сірники. Сила вітру вражала Рауля. Дерево, на якому він був, теж небезпечно розгойдувалося; одна жінка жалібно скиглила, притискаючи до себе маленьку дівчинку, а та, у свою чергу, притискала до себе кошеня. Чоловік, що тримав другу дівчинку, торкнувся Рауля і показав рукою. Він поглянув і побачив, що неподалік нахилилася, немов п'яна, споруда мормонської церкви. Її зірвало з фундаменту й тягнуло й підштовхувало до лагуни. Ось жахливий порив вітру підхопив її і швиргонув на кокосові пальми. Люди рясно посипалися додолу, мов стиглі горіхи. Хвиля відійшла й оголила тих, хто попадав з дерев. Дехто з них лежав непорушно, дехто корчився і звивався. Якимось химерним чином ці бідолахи нагадали Раулю мурах. Але він не відчував потрясіння. Він уже давно зумів піднятися над своїм страхом. І тому філософськи

спостерігав, як наступна потужна хвиля змила з піску уламки людських тіл. Третя хвиля, найстрашніша з бачених ним, швиргнула церкву в лагуну, і вона попливла в невідомість, гнана вітром і напівзатоплена, нагадуючи йому не що-небудь, а Ноїв ковчег.

Зиркнувши в напрямку будинку капітана Лінча, Рауль з подивом констатував, що той зник. Усе справді відбувалося дуже швидко. Він помітив, що багато людей, які сиділи на деревах, спустилися додолу. Але вітер став іще сильнішим. Це було видно по тому дереву, на якому він сам сидів. Воно більше не розгойдувалося і не хилилося сюди-туди, а фактично застигло в одному положенні під незмінним кутом, зігнуте силою вітру, і вібрало. Ця вібрація спричиняла нудоту. Вона була схожа на вібрування камертона або язичка варгана. Саме частота вібрації і робила її нестерпною. Незважаючи на те що коріння дерева трималося, сам стовбур не міг довго витримати такого напруження. Щось мало зламатися.

Ага — он іще одне дерево тріснуло. Рауль не встиг помітити, як це сталося, але он він стирчить — огризок дерева, що переламалося навпіл. Неможливо було узнати, що сталося, не побачивши. Бо в цьому потужному ревінні вітру і гуркоті хвиль просто не лишалося місця для тріскоту дерев та розпачливих зойків людей. Коли ж сталося іще одне нещастя, Рауль випадково дивився якраз у бік капітана Лінча. Він побачив, як стовбур дерева переламався посередині — тихо і безшумно. Його верхівку з трьома матросами та капітаном Лінчем закинуло аж у лагуну.

Вона не впала додолу. Її просто понесло вітром, як жмут соломи. Рауль провів її очима, коли вона, пролетівши сотню ярдів, гепнулася у воду. Він напружив очі, і йому здалося, що він побачив, як капітан Лінч прощально помахав йому рукою.

Рауль не став чекати гіршого. Торкнувшись аборигена, він знаками показав йому, що треба спускатися. Чоловік волів злізти додолу, але його жінок паралізував страх, і йому довелося залишитися з ними.

Обхопивши стовбур мотузкою, Рауль спустився вниз. Потік солоної води накритий його з головою. Затримавши дихання, він щосили вхопився за мотузку. Вода спала, і він, сховавшись за стовбуром, нарешті спромігся вдихнути. Не встиг Рауль міцніше прикріпити вірвовку, як його накрила нова хвиля. Одна жінка зісковзнула дотолу і стала поруч, а чоловік залишився з другою жінкою, двома дітьми та кошеням.

Суперкарго ще раніше помітив, що кількість груп, що трималися за стовбури, неухильно зменшується. Тепер же цей процес почався і безпосередньо біля нього. Щоб утриматися, він напружував усі свої сили, а жінка, що спустилася до нього, помітно слабнула. Щоразу, коли спадав потік морської води, він з подивом виявляв, що й досі тримається за стовбур — і жінка теж. Але одного разу Рауль вигулькнув із води і побачив, що лишився сам. Він озирнувся. Вершина дерева теж зникла. Воно стало наполовину нижчим, а розщеплений кінець стовбура продовжував вібрувати. У нього з'явилася надія на порятунок. Коріння трималося міцно, а крону знесло вітром. Рауль почав видиратися догори. Він ослаб, рухався повільно, і хвиля за хвилею накочувалися на нього, загрожуючи змити в лагуну. Нарешті він піднявся над водою, міцніше затягнув мотузку і зібрав усю силу волі, готуючись до ночі та нових, бозна-яких страхіть.

У темряві Раулю було дуже самотньо. Часом йому здавалося, що настав кінець світу і він — остання жива людина. А вітер все одно міцнішав. Годину за годиною. Коли, за його підрахунками, настала дванадцята ніч, вітер досяг просто неймовірної сили. То була якась жахлива потвора, втілення завиваючої люті, стіна, що сіяла смерть і котилася Далі, а за нею йшла нова стіна і теж сіяла смерть, і так — без кінця. Раулю здавалося, що він став легкий та ефемерний; Що то рухається не вітер, а він; що то його несе страхітлива сила з неймовірною швидкістю крізь якусь нескінченну суцільну твердь. Вітер уже не був рухомим повітрям. Він став щільним, як вода або ртуть. Йому здавалося, що ось він простягне руку і зможе рвати його шматками — так само, як рвуть шматками м'ясо теляти, віддираючи його від кісток; що можна вхопитися за вітер і повиснути на ньому, як на краєчку урвища.

Вітер душив його. Він не міг дихати, повернувшись до нього обличчям, бо той відразу вскакував йому в ніздрі і рот, роздуваючи легені як надувну камеру. У такі хвилини Раулю здавалося, що тіло його наповнюється якоюсь твердою субстанцією. І тільки притиснувшись губами до стовбура дерева, міг він дихати. Крім того, його виснажував безперервний тиск вітру. Від нього втомлювалися і мозок, і тіло. Він більше не міг ні спостерігати, ні думати; він був уже напівсвідомий. А свідомість його звелася до однієї думки: ОЦЕ ТАК УРАГАН! Одна вона — хоча й нерегулярно, але навідувалася до його мозку. Вона була подібна до слабкого мерехтливого вогника, який то згасав, то знову спалахував. Знову і знову Рауль виходив із стану ступору і повертався до цієї думки: ОЦЕ ТАК УРАГАН! А потім впадав у черговий ступор.

Пік сили урагану припав на час від одинадцятої ночі до третьої ранку, і саме об одинадцятій дерево, до якого причепився Мапуї та його жіноцтво, зламалося під напором вітру. Притискаючи до себе доньку Нгакуру, він вплив на поверхню лагуни. Тільки остров'янин з Південних морів міг вижити в такій страшній задусі. Пандан, до якого він прив'язався, крутився і перевертався в збуреній пінистій воді, і тільки то завмираючи та очікуючи, то швидко перебираючи руками і хапаючись за інші частини дерева, вдавалося Мапуї висовувати з води свою голову і голову Нгакури через інтервали, достатні для того, щоб не задихнутися і зробити ковток повітря. Але повітря складалося в основному з вологи: летючих бризок морської води і завіси дощу, які вітер гнав паралельно поверхні.

На відстані десяти миль, потойбіч лагуни, простиралася протилежна смуга піску. Тут гнані і підкидувані вітром стовбури дерев, шматки деревини, уламки човнів та будинків повбивали дев'ять з десяти отих нещасних, які пережили політ через лагуну. Напівживих і виснажених, вітер швиргав їх у це химерне нагромадження різноманітних предметів і, калічачи, перетворював на безформну скривавлену плоть. Але Мапуї пощастило. Його шанс врятуватися був один до десяти. І він таки врятувався — завдяки химерній примсі долі. Його викинуло на пісок, і він лежав, стікаючи кров'ю від численних ран.

Ліва рука Нгакури була зламана, а пальці на правій руці — розтрошені. Шкіру на щоці та лобі розпанахало до кістки. Ухопившись за вціліле дерево, Мапуї стояв, тримаючи дівчинку і судомно дихаючи, а хвилі з лагуни сягали то його колін, то його талії.

О третій ранку хребет урагану зламався. А на п'яту від нього залишився лише сильний бриз. На шосту ж ранку запанував повний штиль і засіяло сонце. Море вщухло, і рівень води впав. На тому краю лагуни, де іще проглядався якийсь рух, Мапуї уздрів тіла тих, кому не пощастило при приземленні. Звісно, що десь серед загиблих мали бути Тефара та Наурі. Шукаючи їх, він пішов уздовж берега і натрапив на дружину. Половина її тіла лежала у воді, а половина — на піску. Мапуї сів і заплакав, видаючи різкі тваринні звуки. Мабуть, колись так виражали своє горе первісні люди. Але раптом його дружина ворухнулася і застогнала. Вона була не лише жива, а й неушкоджена. Вона просто спала. Їй теж випав один шанс із десяти.

З тисячі двохсот людей вижило лише триста. Місіонер-мормон та жандарм зробили перепис. Лагуна була буквально забита трупами. Не вціліло жодного будинку і жодної халупи. На всьому атолі не лишилося каменя на камені. З кокосових пальм не впала лише кожна п'ятдесята, та й ті майже всі були пошкоджені. І на жодній з них не лишилося жодного горіха.

Не було питної води. Неглибокі криниці, у яких збиралася дощова вода, стали солоними. З лагуни витягнули кілька промоклик мішків з борошном. Ті, кому пощастило врятуватися, вирізали серцевину з упалих кокосових пальм і поїдали її. То тут, то там споруджували вони невеличкі жижки, вириваючи в піску ями й накриваючи їх залишками металевих покрівель. Місіонер змайстрував опріснювач, але на триста чоловік дистильованої води не вистачало. Наприкінці другого дня Рауль, купаючись у лагуні, виявив, що його спрага дещо вгамувалася. Він прокричав усім про своє відкриття, і незабаром усі триста вцілілих — чоловіки, Жінки та діти — вже стояли по шию у воді, всотуючи воду шкірою своїх тіл. Їхні загиблі родичі та знайомі плавали довкола або

потрапляли їм під ноги, й досі лежачи на дні. На третій день люди поховали померлих і сіли чекати на прибуття рятувальних пароплавів.

А тим часом Наурі, відірвана ураганом від своєї родини і змита водою в лагуну, мимоволі вирушила в мандри. Спочатку вона чіплялася за грубу дошку, яка подряпала її, понаставляла синців і натикала її шкіру шпичками. Але згодом її швиргнуло через атол і понесло в море. Там, під страхітливими ударами гороподібних хвиль, Наурі загубила свою дошку. Вона була старою жінкою, їй виповнилося майже шістдесят років, але народилася вона на островах Помоту і жила біля моря, яке завжди було в неї на виду. Коли Наурі пливла в темряві, борсаючись, задихаючись та хапаючи ротом повітря, вона раптом отримала сильний удар у плече. То був кокосовий горіх. Умить у її голові визрів план, і Наурі вхопилася за той кокос. Упродовж наступної години вона змогла спіймати ще сім. Зв'язані докупи, вони утворили рятувальний круг, який допомагав Наурі вижити, але водночас погрожував своїми ударами перетворити її на медузу. Вона була огрядною жінкою, і синці на її шкірі вискакували дуже легко; але вона ще змолоду знала, що таке ураган, і, молячись богу акул, щоб той захистив її від цих тварюк, терпляче чекала, поки не вщухне вітер. Але на третю ніч вона перебувала в такому ступорі, що майже нічого не тямала. Не почула вона і як о шостій ранку настав мертвий штиль. Свідомість повернулася до неї разом із поштовхом, коли її викинуло на берег. Чіпляючись скривавленими руками та ногами за пісок, вона подряпалася вгору, долаючи спадаючі хвилі, аж поки вода не опинилася на безпечній відстані.

Наурі швидко збагнула, куди її занесло. Ця земля не могла бути не чим іншим, як малесеньким острівцем Такокота. Лагуни він не мав. І ніхто на ньому не жив.

До Гікуеру було п'ятнадцять миль. Вона Гікуеру не бачила, але знала, що він лежав на півдні. Минали дні, і Наурі жила, поїдаючи кокоси, що допомогли їй втриматися на воді. Вони забезпечували її питвом та їжею. Але питва та їжі було обмаль, і вона економила кокоси. Річ у тім, що

порятунок уявлявся їй украй проблематичним. Так, Наурі бачила на обрії дими рятувальних пароплавів, але хіба ж

Можна сподіватися, що пароплав знайде на віддалений безлюдний Такокоту?

А ще від самого початку її допікали трупи. Море вперто викидало їх на її ділянку піску, а вона так само вперто, доки ставало сил, закидала їх назад у море, де на них налітали акули, розривали на шматки і пожирали. Коли ж сили покидали її, то море прикрашало її берег страхітливою гірляндою з мертвих тіл, і вона тікала від них якомога далі, але далеко втекти все одно не могла через малі розміри острівця.

На десятий день був спожитий останній кокос, і Наурі тремтіла від спраги. Вона зморено дибала по піску в пошуках кокосів. Її дивувало: чому поспливало так багато трупів — і жодного горіха? Не може бути, щоб позриваних горіхів плавало менше, ніж мертвих людей! Нарешті вона здалася і зморено лягла на пісок. Це був кінець. Не залишалося нічого іншого, як лягти і чекати смерті.

Вийшовши із забуття, Наурі потроху збагнула, що погляд її спрямований на пасмо рудувато-жовтого волосся на голові мерця. Море бовтало його біля неї, то викидаючи на пісок, то затуляючи назад у воду. Ось мерця перевернуло на спину, і Наурі побачила, що в нього немає обличчя. Однак було в тому рудому пасмі щось смутно знайоме. Минула година. Наурі й не намагалася упізнати мерця. Вона готувалася до смерті, й їй було байдуже, яким чоловіком був за свого життя отой жахливий об'єкт. Але коли збігла година, Наурі повільно сіла й уставилася на труп. Несподівано велика хвиля викинула його далі на берег, і він став недосяжним для менших хвиль. І дійсно — її припущення виявилось вірним: таке руде пасмо могло належати лише одному чоловікові на островах Помоту. То був Леві, німецький єврей. Це він купив перлину і забрав її із собою на "Пру". Що ж, одне було ясно: "Гіра" загинула. Бог рибалок та крадіїв відвернувся від Леві.

Наурі підповзла до мерця. Його сорочка була розірвана, і під нею на талії виднівся шкіряний пасок для грошей. Затамувавши подих, вона посмикала застібки. Вони піддалися легше, ніж думала Наурі, і вона поповзла назад по піску, тягнучи за собою пасок. Кишеньку за кишенькою розстібала вона, але вони виявлялися порожніми. Куди ж він поклав перлину? Але Наурі таки знайшла її — у найостаннішій кишеньці. Ця перлина була єдиною, яку Леві придбав за всю подорож. Відповзши на кілька футів, щоб уникнути можливої пошесті від шкіряного паска, жінка уважно обдивилася свою знахідку. То була та сама перлина, яку знайшов Мапуї і яку потім у нього відібрав Торікі. Зваживши її на долоні, Наурі пестливо покачала її сюди-туди. Але вона не вбачила в перлині її внутрішньої краси. А вбачала вона в ній той дім, який вона, разом з Мапуї та Тефарою, вибудувала у своїй уяві. Кожного разу, поглядаючи на перлину, Наурі бачила перед собою той дім в усіх його деталях — навіть восьмикутний годинник з гиркою на стіні. Заради цього варто було жити.

Відірвавши смужку від своєї спідниці, вона міцно прив'язала перлину на шиї, після чого, стогнучи і важко дихаючи, вирушила вздовж берега шукати кокоси. І швидко знайшла один, а потім, озирнувшись, — іще один. Розбивши горіх, вона випила його сік, який уже встиг запліснявіти, і з'їла м'якоть — усю, до останнього шматочка. Трохи згодом Наурі наштовхнулася на поламану довбанку. Вона була без виносних кочетів, але Наурі не втрачала надії і під кінець дня таки знайшла їх. Кожна знахідка була як передвістя. Перлина виявилася талісманом. Під вечір вона побачила у воді дерев'яний ящик, що ледь виднівся над поверхнею. Коли вона тягнула його на берег, усередині щось торохтіло. Виявилось, що то лососеві консерви. Вона пробила одну банку, гепнувши її об каное. Коли з отвору потекла рідина, Наурі осушила банку, а потім витратила кілька годин, щоб видобути з неї лосося, вибиваючи та видавлюючи його шматок за шматком. Ще вісім днів чекала Наурі на порятунок. За цей час вона примудрилася прикріпити кочети до каное за допомогою знайдених кокосових волокон та залишків своєї спідниці. Каное було сильно потріскане і протікало, але з кокосової шкаралупи вийшов добрячий черпак. Та бракувало весла. Тож Наурі взяла гострий шматок консервної банки і коротко, аж до шкіри, обрізала ним все волосся на голові. З цього

волосся вона сплела мотузку і прив'язала нею трифуттовий уламок держака від швабри до дошки, відламаної від ящика з-під консервів.

Це волосяне кріплення вона зафіксувала дерев'яними клинцями, які повикушувала зубами.

На вісімнадцятий день свого перебування на острівці Наурі проштовхнула каное крізь лінію прибою і вирушила назад, до Гікуеру. Вона була старою жінкою. Пережиті тяготи позбавили її колишньої огрядності, залишивши майже одну шкіру, кістки й тонкі, як вірвовки, м'язи. Каное ж було велике і гребти на ньому мали троє дужих чоловіків.

Але вона впоралася з цим сама, зі своїм саморобним веслом. До того ж каное сильно протікало, і третина часу йшла на вичерпування води. Сонце немилосердно пекло її оголене тіло, забираючи з нього вологу. Залишалось дві банки лососевих консервів, і Наурі протягом подорожі пробивала в них отвори та пила рідину. Вона не мала часу на видобування з банок шматочків риби. Течія зносила її у західному напрямку, і вона робила на це поправку, щоб тримати курс на південь.

Десь після дванадцятої дня Наурі, стоячи в каное, помітила Гікуеру. Його численні кокосові пальми зникли. Тільки де-не-де виднілися обшматовані залишки дерев. Побачивши острів, Наурі збадьорилася. Виявилось, що до острова ближче, аніж їй здавалося. Течія відносила її на захід, і вона, протидіючи їй, заповзято замахала веслом. Клинці кріплення раз по раз слабнули, і Наурі витрачала багато часу, заганяючи їх на місце. А ще їй часто доводилося вичерпувати воду, і на це йшла одна година з трьох. До того ж каное безперервно зносило на захід.

Коли сідало сонце, Гікуеру був за три милі від неї на південний схід. Уночі світив повний місяць, Наурі продовжувала гребти, і на восьму ранку острів опинився за дві милі від неї на сході. Вона заповзято веслувала іще годину, але Гікуеру не наблизився анітрохи. Течія в цьому місці була надто сильною, каное — надто велике, а весло — надто мале й погане.

До того ж Наурі все більше й більше слабнула. Незважаючи на її відчайдушні зусилля, каное дрейфувало на захід разом з течією, яка міцно вхопила і тримала його.

Помолившись акулячому богу, вона перелізла через борт і попливла. Вода освіжила її, додавши сил, і каное швидко лишилося позаду. Через годину острів значно наблизився. А потім прийшло жахіття. Прямо перед собою, не далі як за двадцять футів, Наурі побачила великий плавник, що розрізав поверхню води. Вона рішуче попливла прямо на нього, і він поволі віддалився, забираючи вправо і роблячи навколо неї коло. Не зводячи очей з плавника, Наурі попливла далі. Коли ж він зник, вона швидко перевернулася обличчям вниз і почала вдивлятися в глибину. Коли плавник знову з'явився, вона знову попливла. Хижа потвора явно лінилася. Звісно, що після урагану вона отримала змогу добряче попоїсти. Наурі знала, що якби акула була голодна, то без вагань напала б на неї. Вона була п'ятнадцять футів завдовжки і могла б запросто перекусити її навпіл.

Але Наурі не могла марнувати свого часу на акулу. Чи пливла вона в каное, чи самотужки, але течія все одно відносила її від острова. Минуло півгодини, і акула почала нахабніти. Побачивши, що боятися їй нічого, вона почала звужувати кола, а коли пропливала повз Наурі, то хижо вирячувала очі. Наурі розуміла, що рано чи пізно акула набереється сміливості й нападе на неї. І вона вирішила діяти першою, замисливши відчайдушний крок. Вона була старою жінкою, змарнілою від голоду і труднощів, проте, зіштовхнувшись із цим морським страховиськом, вона мусила упередити його і напасти першою. Тож Наурі продовжувала пливти, вичікуючи слушної нагоди. Нарешті акула знову з'явилася перед нею, цього разу — на відстані якихось восьми футів. Жінка рвучко кинулася на неї, вдаючи, що збирається напасти. Потвора перелякалася і, різко змахнувши хвостом, чкурнула геть, але при цьому її шорстка, як наждак, шкура обідрала Наурі шкіру від ліктя до плеча. Акула ж, відхиляючись убік, швидко попливла геть і незабаром зовсім зникла.

У виритій у піску землянці, накритій шматками залізної покрівлі, сиділи Мапуї й Тефара і сперечалися.

— Коли б ти зробив так, як радила тобі я, — в тисячний раз дорікнула Тефара, — і сховав перлину, то вона б і досі в тебе була.

— Але коли я розкрив черепашку, то біля мене був Гуру-Гуру — скільки ж можна повторювати, га?

— Не буде у нас тепер будинку. Рауль казав мені сьогодні, що якби ти не продав перлину Торікі...

— Я не продавав йому перлину. Він украв її у мене.

— ... що якби ти не продав перлину, то він дав би тобі за неї п'ять тисяч французьких доларів, а це — десять тисяч чилійських.

— Рауль, напевне, поговорив зі своєю матір'ю, — пояснив Мапуї. — А вона розуміється на перлинах.

— А тепер перлина пропала, — знову дорікнула Тефара.

— Я розплатився за борг з Торікі. А це — тисяча двісті хоч так, хоч сяк.

— Торікі загинув! — скрикнула вона. — Про його шхуну ніхто нічого не чув. Вона потонула разом з "Аораї" та "Гірою". Чи дасть тобі Торікі товарів у кредит, як обіцяв? Не дасть тобі Торікі товарів у кредит, бо Торікі — мертвий. А якби ти не знайшов перлини, то чи був би ти зараз винен йому тисячу двісті доларів? Ні, не був би, бо Торікі мертвий, а мертвим — не платять.

— Але ж і Леві не заплатив Торікі, — зауважив Мапуї. — Він дав йому якийсь папірець, за який в Папеете дали б оті гроші, на яких вони зійшлися. Але Леві загинув і заплатити не може; Торікі загинув, а разом з ним пропав і папірець, а перлина пропала разом з Леві. Ти маєш рацію, Тефаро. Я втратив перлину і нічого за неї не отримав. А тепер — лягаймо спати.

Раптом він підняв руку і прислухався. Знадвору почувся якийсь шум, наче хтось тяжко і болісно дихав. Циновку, що слугувала за двері, помацала чиясь рука.

— Хто там?! — скрикнув Мапуї.

— Наурі, — почувлася відповідь. — Ви не знаєте, де мій син, Мапуї?

Тефара заверещала і вхопилася чоловікові за руку.

— Привид! — зацокотіла вона зубами. — Це — привид! Лице Мапуї стало блідо-жовтим. Він перелякано прихилився до дружини.

— Люба жінко! — мовив він, затинаючись і намагаючись змінити голос. — Я добре знаю твого сина. Він живе зараз на східному боці лагуни.

Знадвору почулося зітхання. Мапуї відчув прилив піднесення. Ще б пак — він щойно надурив примару!

— А звідки ти прийшла, люба жінко? — спитався він.

— З моря, — почувлася пригнічена відповідь.

— Я так і знала, так і знала! — заверещала Тефара, розпачливо погойдуючись.

— А відколи це Тефара мешкає в чужому житлі? — донісся з-за циновки здивований голос Наурі.

Мапуї перелякано і докірливо поглянув на дружину. Своїм голосом вона виказала їх.

— А відколи це мій син, Мапуї, став цуратися своєї старої матері? — знову долетіло знадвору.

— Ні, ні, я не... Мапуї не цурається тебе, добра жінко! — вигукнув він.
— Але я — не Мапуї. Я ж сказав тобі: він — на східному боці лагуни.

Нгакура сіла в постелі й заплакала. Циновка заколихалася.

— Що ти робиш? — суворо запитав Мапуї. — Заходжу всередину, — відповів йому голос Наурі.

Одна половинка циновки піднялася. Тефара спробувала було сховатися під ковдрою, але за неї вхопився Мапуї. Бо йому конче треба було за щось ухопитися. Стусаючись та борюкаючись, тремтячи та клацаючи зубами від страху, не зводили вони вилуплених очей з циновки, що повільно піднімалася. Нарешті вони побачили, як усередину заповзла Наурі. З неї стікала морська вода, і вона була без спідниці. Не тямлячи себе від страху, Мапуї та Тефара відсахнулися від неї і, відкотившись до Нгакури, почали несамовито смикати кожен собі її ковдру, намагаючись під нею сховатися.

— Ви б хоч води дали попити своїй старій матері, чи що, — запропонував для початку привид.

— Дай їй води попити, — наказала Тефара тремтячим голосом.

— Дай їй води попити, — передав Мапуї наказ своїй дочці.

І вдвох вони виштовхали Нгакуру з-під ковдри. Через хвилину Мапуї з цікавістю позирав, як привид п'є воду. Коли ж привид простягнув свою тремтячу руку і доторкнувся до нього, він відчув вагу цієї руки і переконався, що перед ним — не привид. Мапуї рвучко піднявся, потягнув за собою Тефару, і кілька хвилин слухали вони розповідь Наурі. А коли вона сказала їм про Леві і поклала в руку Тефарі перлину, то навіть дружина Мапуї примирилася з реальністю і повірила, що перед нею — не привид, а свекруха.

— Завтра вранці, — сказала Тефара, — ти продаси перлину Раулю за п'ять тисяч французьких доларів.

— А дім? — заперечила Наурі.

— Він збудує дім, — відповіла Тефара. — Каже, що це обійдеться в чотири тисячі французьких. А ще він дасть тисячу французьких товарами в кредит, що дорівнює двом тисячам чилійських.

— І дім буде шість сажнів завдовжки? — поцікавилася Наурі.

— Еге ж, — підтвердив Мапуї. — Шість сажнів.

— А у вітальні буде восьмикутний годинник з гиркою?

— Еге ж, і круглий столик на додачу.

— Тоді дайте мені щось поїсти, бо я зголодніла, — самовдоволено мовила Наурі. — Опісля ми полягаємо спати, бо я страшенно втомилася. А завтра ми ще поговоримо про будинок перед тим, як продати перлину. Краще візьмемо тисячу французьких готівкою. Коли купуєш у торговців товари, то гроші завжди краще, ніж кредит.